

Gradnja povišene gredice u 5 slojeva

Visoku gredicu izrađujemo u jesen ili u proljeće. Jesenska gradnja povoljnija je zbog toga što će se tlo do sadnje malo slegnuti, a u proljeće slegnutu zemlju možemo u potrebnoj mjeri nadopuniti.

Nakon toga slijedi rasprostiranje organskih materijala. Bit toga je da najdonji sloj bude materijali koji najteže trunu, a svaki sloj iznad treba se sastojati od materijala koji se brže raspadaju. Naime, ovo je biološko objašnjenje visoke žardinjere: raspadanjem organskih materijala oslobađa se ugljični dioksid (CO_2) što pomaže asimilaciji biljaka, a toplina koja se oslobađa uslijed truljenja grijeva sloj u kojem se nalazi korijen biljaka i ubrzava klijanje sjemenki, kao i vegetativni razvoj korijena i dijela biljke iznad zemlje.

Prvi sloj

Ovaj, zbijeni sloj u debljini od 20 cm sastoji se od materijala bogatog celulozom koji ima najdulje vrijeme raspadanja. Imajući to u vidu, svršishodno je kroz cijelu godinu skupljati odrezane grane voćki, ostatke od obrezivanja ukrasnih stabala i živica, grane i šibe te lozu. Njih je preporučljivo nasjeckati na komade od 5-10 cm kako bi se sloj što lakše zbio. Na mjestima gdje sloj tla za žardinjeru sadrži ljevinke hrušta, svršishodno je nasuti 10 g/m² Basudina ili Diazinona za dezinfekciju tla. Nakon postavljanja i poravnjanja sloja, materijal je potrebno dobro zbiti.

Drugi sloj

Ovaj sloj debljine 20 cm sastoji se od materijala koji se također sporo raspadaju. Ovaj sloj se grijeva uslijed truljenja i ispušta toplinu u sloj iznad. Tu se mogu pomiješati ljetni organski otpadni materijali, kao što je ljeska graha i graška, kora krumpira ili suncokreta, stabljika kukuruza, usitnjena trska, prešana i iskuhanica loza, odrezane stabljike cvijeća, slama te sijeno koje iz nekog razloga više nije prikladno za hranjenje životinja.

I ovaj sloj je potrebno dobro zbiti, a u slučaju da je previše suh, potrebno ga je i zaliti.

Treći sloj

Ovaj 25-30 cm debeli sloj sastoji se od već djelomično trulih materijala. Ako imamo mogućnosti, u blizini isupamo busene trave. Oštrom štiham iz prirodne trave izrežimo komade veličine opeke te ih lopatom izvadimo. Tako će ti komadi biti debljine otprilike 15 cm. Njih, zajedno s travnatom površinom, položimo na drugi sloj.

Treći sloj možemo nadopuniti dodatnim slojem debljine 15 cm, koji se sastoji od pokošene trave, otpalog lišća i borovih iglica. Što je sastav

sloja raznolikiji, tim je veća vjerojatnost da će svaka biljka u žardinjeri pronaći njoj idealne hranjive tvari koje su joj potrebne njezin optimalni rast!

Za izvedbu ovog sloja izričito prikladan bi bio jedan materijal koji se kod nas u vrtlarstvu još uvijek vrlo rijetko koristi, a to je borova kora. U našoj se zemlji nagomilalo više milijuna kubičnih metara ovog otpadnog materijala koji je nastao uslijed guljenja importiranih borova. Relativno se lako humificira i od njega se stvara tlo neutralnih kemijskih svojstava. Borova kora prikladna je i za pokrivanje tla jer zadržava vlagu u donjem sloju, sprječava rast korova i biljkama osigurava hranjive tvari. Njena izvanredna osobina je da se po njoj i u suhom i u vlažnom stanju podjednako dobro može hodati, ne praši se i ne onečišćava obuću. U inozemstvu, pogotovo u Sjevernoj Americi, taj se materijal koristi za nasipanje parkova i vrtnih putova. Putovi parka Bijele kuge nisu obloženi asfaltom ili kamenom, nego komadičima borove kore.

?etvrti sloj

Slijedi sloj koji takočer ima debljinu od 20 cm. Međutim, ovaj se sloj već sastoji od organskih tvari i u njega prodiru biljke dubokih korijena i hrane se njime.

Ako netko ima toliko sreće da za svoj vrt može nabaviti stajsko gnojivo, najbolje da to ovaj sloj napravi od slame i stognjog gnojiva. Za navedene svrhe jako je dobar i materijal koji odgovara uvjetima prirodnog gospodarenja – zreli kompost, koji se može u omjeru od 10% pomiješati s gnojivom peradi, kuniča ili golubova.

Kompost pravimo od organskog otpada nastalog u vrtu. U te svrhe odredimo mjesto u jednom skrivenom kutku vrta, gdje ćemo otpad gomilati na hrpu. Neka širina gomile bude metar i pol, a visina 120-150 cm. Međutim, njezina duljina ovisit će od toga, koliko otpada nakupite.

Kada dosegne potrebnu visinu, vrh prekrijemo slojem zemlje. U tu zemlju možemo zasaditi čak i neko veliko lisnato povrće (bundevu, dinju) kako bi smo iskoristili prostor koji ta hrpa zauzima.

U kasnu jesen, kada vrtlari već imaju više vremena, možemo prevrnuti materijal kompost-gomile, te ju prozračiti. Time pomažemo mikroorganizmima koji se razmnožavaju u prisustvu kisika i pospješujemo proces truljenja. Još jednim proljetnim okretanjem, za otprilike godinu i pol dana, od organskog materijala dobivamo zreli kompost. Zreli kompost smeće je boje, homogen, bez mirisa (ili pak miriše na svježu zemlju), rastresit i lako se lopata.

Sadržava sve one hranjive tvari (mikro- i makro-elemente) koje biljke trebaju. Savršeno je pogodan za gnojenje vrtne zemlje i poboljšanje plodnosti tla.

Kompostiranje je postupak koji zahtijeva puno vremena i prostora, ne govoreći o tome da prevrtanje komposta zahtijeva popriličnu fizičku snagu: zato se po svijetu raširila metoda usitnjavanja organskog materijala koja

se provodi prije kompostiranja. U te svrhe razvijeni su tehni?ki napredni strojevi. Oni rade na pogon benzinskog ili elektri?nog motora, zahtijevaju manju fizi?ku snagu, a organski materijal kidaju i sjeckaju na veli?inu od nekoliko milimetara. Usljed navedenoga, gljivice i bakterije mogu napasti materijal po ve?oj površini koji se tada humificira u kra?em vremenu. Tako usitnjeni organski materijal zahtijeva mnogo manje prostora, a skra?uje se i vrijeme raspadanja: na taj na?in, kompost se u ljetnom razdoblju može proizvesti za 6-8 tjedana.

Za skladištenje i sazrijevanje komposta u zadnje se vrijeme proizvode svrsishodna sredstva. Sastoje se od plasti?nih elemenata te ih padaline i vлага u materijalu komposta ne mogu korodirati. Imaju još i tu prednost da se kompostiranje u njima može kontinuirano provoditi: na vrh se stavlja svježi organski materijal, a na dnu se - kroz mala vratašca – uklanja gotov kompost. Od ?ega se može raditi kompost? Od svih vrsta raspadaju?ih organskih materijala! Oni uklju?uju: grah i grašak, peteljke krumpira, pokošenu travu, korov koji ne sadrži zrelo sjemenje, otpad nastao pri obrezivanju loze i vo?ki, kuhinjski otpad, pepeo iz drvenih pe?i itd.

Zato što ne trunu, u kompost ne smiju dospijeti materijali kao što su kamen, gra?evinska šuta, gašeno vapno, komadi keramike, staklo i konzerve. Materijal plasti?nih folija (vre?ice od mlijeka, ?ašice od vrhnja) nije organski, što zna?i da se ni one ne raspadaju te, prema tome, ne idu u kompost!

U kompost nemojte stavljati bolesne dijelove biljaka jer one „prežive“ ?ak i uz prili?nu visoku temperaturu truljenja te mogu zaraziti biljke kada ponovno dospiju u plodno tlo. Sli?na je situacija i sa sjemenjem korova. Prema tome, ocvali korov najbolje je spaliti. Ne zaboravite, jedan jedini zreli korov može razviti ?ak do milijun sjemenki!

Potrebno je pobrinuti se da u kompost ne dospije niti li?e oraha i divljeg kestena. Naime, oni sadrže tvar koja dolaskom u tlo sprje?ava ulogu nevidljivih, ali vrlo korisnih organizama (gljivice, bakterije) te umanjuju plodnost tla.

Peti sloj

Ovaj gornji, 20 cm debeli plodonosni sloj je tlo dobiveno s mjesta visoke žardinjere: u to uraste korijenje ve?ine uzgajanog povr?a. Treba se potruditi da fizi?ko, kemijsko i biološko stanje tog gornjeg sloja bude optimalno.

Fizi?ka konstrukcija tla dobra je onda, kada se sastoji od trajnih sitnih mrvica, uslijed ?ega dobro skladišti vodu, ali relativno lako propušta višak nepotrebne vlage. Neka se u njemu nalazi dovoljno zraka (kisika) potrebnog za životne funkcije korijenja i hranjenje biljaka obiljem hranjivih tvari.

Dobro plodno tlo hranjive tvari sadrži u prihvativom obliku. Jako je bitno kemijsko svojstvo tla. U visokim žardinjerama ve?ina se uzgajanih biljaka razvija dobro u neutralnom (pH 7,0) ili u blago ili blago kiselom

tlu. Zato u pretjerano alkalno (pH 8,0 – 10,0) ili previše kiselo (pH 4,5 – 6,5) tlo treba umiješati tvari za poboljšanje njezinog stanja.

Biološko stanje tla povoljno je onda, kada se u njemu biološki procesi odvijaju intenzivno i kada u njemu ima puno mikroorganizama. Kišna glista rado je vi?en gost u žardinjerama, jer popravlja plodnost tla. Me?utim, manje se trebamo veseliti štetnim insektima (rovčima, klisnjaku, hruštu) u gornjem tlu žardinjere, jer oni grizu korijen biljaka ili ošte?uju dijelove biljaka iznad površine tla. Protiv njih se možemo boriti zamkama, ili - ako ne postoje druge mogu?nosti – sredstvima za dezinfekciju tla.

Prije no izvedemo gornji sloj, tlo dobiveno s mjesta žardinjere potrebno je popraviti. U te svrhe možemo koristiti mnogobrojne materijale.

Prah kamenog vapna ili vapneni mulj iz še?erana popravlja kiselost tla i uspostavlja kemijsku ravnotežu. Prije uporabe obavimo laboratorijsko ispitivanje tla i na osnovu toga odredimo koli?inu materijala potrebnu za popravak stanja tla.

Pjesak je najbolji dodatak previše vezanom tlu. Hranjive tvari sadrži u vrlo ograni?enim koli?inama, ali popravlja propusnost vode i smanjuje vezanost tla. Kako je me?u zrncima pjeska puno zraka, pjeskovito tlo se u prolje?e brže zagrijava, a klicanje i razvoj u njima zapo?inje ranije u usporedbi s vezanim, nabijenim tlom.

Treset je tako?er prikladan za popravak konzistencije vezanog tla, ali je miješanje treseta s jako rastresitom zemljom tako?er svrsishodno. On svojom gusto?om usporava isušenje zemlje jer vlagu nagomilanu u vlaknima postupno predaje zrncima tla u okruženju te ujedna?uje opskrbu biljaka vodom. Popravlja vezanost rastresite, a smanjuje nabijenost vezane zemlje.

Miješanjem treseta mogu?e je regulirati i kemijsko svojstvo tla. Jako kiseli treset kod nas se dobiva na malo mjesta (u Osliju, na primjer, treset ima pH 4,0 – 4,5), ali takav treset zna?ajno popravlja stanje alkalnog, vapnenog tla. Ve?ina našeg treseta blago je kiselog, odnosno neutralnog kemijskog svojstva.

Perlit i zeolit prirodne su mineralne tvari koje, miješaju?i se s tlom, popravljaju njegovu fizi?ku strukturu i pove?avaju sposobnost zadržavanja vode. Tzv. nabubreni vrtni perlit ima izrazito povoljan u?inak u popravljanju stanja vezane zemlje.

Alginit je sediment koji sadrži puno hranjivih tvari i mikroelemenata, koji – prema iskustvima uzgajiva?a – tkivo biljaka ?ini ?vrš?im i otpornijim. Alginit koji sadrži ve?u koli?inu vapna dobro popravlja kemijska svojstva kiselog tla.

Bio-humus je gnojivo velike vrijednosti koje se proizvodi razmnožavanjem glista. Potpuno je bez mirisa, sme?e je boje i u obliku praha te ne

povećava samo količinu organskih tvari u tlu, već biljke opskrbljuje sa svim potrebnim hranjivim tvarima. U gornji sloj tla svršishodno je umiješati 2-3 kg bio-humusa po šetvornom metru.

Terra Vita i mješavine zemlje pod drugim nazivima također daju korisne organske i hranjive tvari.

Cofuna je također rasprostranjen materijal koji je vrlo koristan za kondicioniranje tla i koji sadrži velike količine mikroorganizama te oko 20% organskog gnojiva (uglavnom iz izvora peradi). Svoj učinak razvija tako da aktivira hranjive tvari koje se nalaze u tlu, ali ih biljke iz nekog razloga nisu apsorbirale.

Još nešto o zemlji za visoke žardinjere! Potrebno je razumeti na to da će se tlo žardinjere u vegetacijskom razdoblju zgusnuti i uslijed toga tonuti. To je prirodna pojava i nastaje uglavnom uslijed truljenja prvog i drugog sloja. Zato je jako bitno da ta dva sloja nakon postavljanja temeljito nabijemo, a gornji, peti sloj, naspomo sve do ruba okvira žardinjere. Ako visoku žardinjeru gradimo u jesen, potrebno je dodati još zemlje na hrpicu. U proljeće, pri obradi gornjeg sloja, potrebno je nadoknaditi zemlju koja je nestala uslijed potonuća.

Razlika u razini zemlje od jeseni do proljeća može biti i 25-30 cm.

<http://www.szabadfold.hu/>:

Gazda Bálint visoke žardinjere preporučuje onima, koji žele imati svježe, zdrave namirnice. Žardinjeru mogu obrazovati ne samo oni koji nisu sposobni savijati se ili su učinci, već i osobe s ograničenim kretanjem i one u invalidskim kolicima.

Ovaj način obrade vrta širi se po svijetu, po gradovima te svuda gdje je ovakav način obrade bio potreban. Zanimljivost je da se žardinjera pojavila i u dvorištu Bijele Kuće, jer je supruga predsjednika Obame ovu ideju smatrala zanimljivom.

Izvor: Bálintgazda.hu